

VARDAS

Takas nuklotas čėžančiais klevų lapais –

Saulė –

Geltona –

Minus du. Iš nosies kyla garas. Tyla.

Tyla ir lapų čėžėjimas. Tarsi kažkur krebždentųsi žiemai besirengiančios pelės.

Voveraitės. Taip, dar galėtų būti voveraitės – bėgioja sau po lapus pasaulio tyloje ir čėža.

Tik tyloje gali išgirsti čėžančius lapus. Bėgu.

Automobilį tyčia pastačiau toli nuo vaistinės. Beje, kur ta vaistinė? Ar tikrai Antakalnio pakrašty (Antakalnio g. 124 – ten, kur ligoninė, vadinama specūfke) yra vaistinė, kurioje ne tik parduodami, bet dar ir gaminami vaistai?

Spiritinis tirpalas bambagyslei patepti.

Esu lyg kūdikis saulėtose, čėžančiose, į tylą grimztančiose spalio iščiose. Keturiasdešimt metų neišgimdytas – vis grįžtantis ir grįžtantis į kažį kokį geltoną, metafizinį spalį, kuris išsiskleidžia ir šviečia mano sąmonės gilybėse – atmintyje? būsimybėje?

Bėgu greitai, žvaliai. Lyg būčiau aštuoniolikos. Arba dar negimęs.

Samuelis Girius Bleizgys – prieš savaitę gimęs sūnus.

– Sveikinu antrąkart tapus tėvu, – pasakė tvirto sudėjimo, didelę plaštaką tiesdama gydytoja.

Neįtikėtina, kad jis atėjo iš kažkur į šį pasaulį ir gali gyventi. Žiūrėjau į susiraukšlėjusį, užsimerkusį savo sūnų ir niekaip negalėjau atsistebėti, kad štai atsirado dar vienas žmogus. Toks mažas, toks gležnas, toks visiškai iš Dievo malonės, senstantiems mums, tėveliams... Gimė štai sau ir gyvena.

Bėgu greitai, žvaliai, nė kiek neuždusdama. Lyg neturėčiau kūno. Saulė šviečia ir čežina klevų lapus, pelės ir voveraitės ruošiasi žiemai. Prieš dvidešimt metų, gimus dukrai, Antakalnio gale stovėjo tie patys pilki namai, ta pati asfaltuota gatvė, parkelyje prie ligoninės augo medžiai.

Laikas sudužo.

Prieš trisdešimt šešerius metus su mama vaikštinėdama prie Druskininkų gydyklų, glosčiau voveraitę. Duodavom žemės riešutų, atbėgdavo kelios. Viena buvo labai draži.

– Atsargiai, neišgašdink.

Poilsiautojos iš Rusijos baisiausiai pavydėjo ir negalėjo suprasti, kodėl voverė leidžiasi mano glostoma, o nuo jų bėga.

Šaukdavo atsiklaupusios, ištiesusios rankas su riešutais: „Tania, Tania, Tania.“

Voveraitės atbėgdavo, pačiupdavo riešutą ir kiek įkabindamos – tolyn.

– Kodėl? – viena poilsiautojų paklausė mano mamos.

– Todėl, kad Tanios yra pas jus, o čia – nė vienos Tanios, – atsakė mama.

Viešnia užpyko.

– Ko teta taip supyko? – eidamas namo klausinėjau mamą.

– Pyksta, nes nežino voveraitės vardo, – juokėsi.

– O aš žinau?
– Jeigu leidžiasi glostoma, vadinasi, žinai.
– O koks tas vardas?
– Tai tu man pasakyk. Juk ne aš glosčiau.
Tu man pasakyk, Giriau, koks voveraitės vardas. Tu man pasakyk, iš kur atėjai į šį pasaulį.

Taip, Antakalnio g. 124, ligoninėje, iš tikrųjų yra vaistinė. Senovinė. Joje iki šiol gaminami vaistai.

Prekystaliai mediniai, suklerę – maždaug 1975-ųjų (mano gimimo metų) gamybos.

Duodamas vaistininkei receptą दौरausi aplinkui.

– Lyg būčiau kitame amžiuje, – sakau.

Vaistininkė šypsosi. Tokia nedidukė, kiek sulinkusi, žila, sena moterėlė.

– Čia viskas iš kito amžiaus, – atsako.

Į vaistinę įeina senas vyriškis. Lyg šešėlis.

Labai lėtai juda mūsų link.

– Einu, paruošiu spiritinį tirpalą, – sako man senoji vaistininkė ir nueina tolyn už prekystalių – į kitą kambarį. Ten daug visokių spintelių ir stalčiukų – matau pasilenkęs į šoną. Senasis vyriškis šypsosi.

– Vaistai, – sako jis, – tirpalai, mikstūros ir tepaliukai. Visą gyvenimą čia perku. Visai šalia namų.

Žiūri į mane, linguoja galvą.

– Tu iš kito pasaulio, – toliau kalba kiek patylėjęs. – Jauni žmonės čia neperka. Jauni čia negyvena. Tavęs dar nebuvo, kai statė šitą ligoninę...

– Nebaidykite čia mano klientų, Kvazimodai, – senolio kalbą nutraukia su buteliuku paruošto tirpalo grįžusi vaistininkė.

– Tirpalas bambagyslei... – tęsia pakėlusį akis į mane, – tik jo jaunimas dar ir užėina į mano vaistinę, visi kiti – seniai.

– Toks aš čia ir jaunimas, – mėginu juokauti.

– Mielasis, – juokiasi senutė, – tik neišsisukinėkite.

Kvepia seni mediniai baldai, spiritas, muilas; už lango supasi geltoni mirštančių klevų lapai.

– Matei? – paklausė Ramunė (prieš savaitę), kai po operacijos atėjau į intensyvios slaugos palatą.

– Taip. Su dideliais žandais ir juodais plaukais toks.

– Neatkreipiau dėmesio į plaukus.

– Iš pirmo žvilgsnio man pasirodė panašus į senelį – tavo tėvą. Iš antro žvilgsnio – šiek tiek panašus ir į tavo mamą. Pasakui, kai geriau išsižiūrėjau, atrodė labai panašus į mano tėtį, tada supratau, kad tiesiog yra panašus į mane ir tave.

Keletą parų visi trys gyvenom ligoninėje.

Geltonos palatos sienos. Geltoni lapai už lango. Seni klevai ir liepos. Vasarą būtų per didelę ūksmė, bet rudenį medžiai išplikę. Saulės spinduliai skverbiasi pro šakas.

Gulėdamas lovoje vis mėginau nufotografuoti anapus lango linguojantį neįtikėtino grožio rudenį.

Ne, nuotraukoje net nepanašu į tai, ką gali regėti savo akimis, – tie šimtamečiai medžiai, tie šimtamečiai lapai, tylanti, pastelinė saulė, sudužęs laikas, geltona, nepajudinama, ramiai siūbuojanti amžinybė.

Tingus spalvis siūbuoja amžinos kūdikystės lopšį. Paukščiai nutilę, tik keletas žvirbliukų be garso striksi belapiuos krūmynuos. Vėjas judina šakas, zirzena – lyg iš kito pasaulio. Gatvėje švelniai ūžia mašinos. Su panaudotos patalynės prikrautu veži-

mėliu per ligoninės kiemą į skalbyklą nudarda apkūni slaugė, asfaltas automobilių aikštelėje tarp šimtamečių liepų tamsus ir šaltas, vienas kitas baltas debesėlis aukštame, ramaus mėlynumo užtvindytame danguje. Nuo renovuojamo gretimo pastato atsikabina pastolis ir raudonšalmis darbininkas keikdamasis šoka žemyn. Iš antro aukšto – ant minkštos žolės, nieko jam nenutiko, priėję kiti darbininkai kelia jį nuo žemės ir juokiasi. Išgąsdintas triukšmo iš po aikštelėje stovinčio automobilio iššoka katinas, bet nurimęs tuoj įsitaiso ant šaligatvio bordiūro ir patenkintas letenėle prausia sau snukutį, neišsenkančio geltonio pripildyti medžių lapai iš lėto supasi saulėje – pasaulio geltonyje, nepajudinamos amžinybės platybėse linguoja amžinos kūdikystės lopšys. Manęs nėra. Esu. Esu antrąkart tėvas.

Grįžome namo.

Tą rytą, kai Ramunė turėjo važiuoti į ligoninę išsitraukti siūlą, susapnavau keistą sapną.

Atrodė, kad nubudau, priėjau prie lango ir žiūriu į mūsų kiemą. Matau, įstatyti nauji vartai – tokie iš kalto metalo, arfos formos – tarsi senovinėse pilyse. Tada pastebiu, kad ir tvora vietomis išmūryta iš raudonų, senovinių plytų. Kiemas vis didėja. Mūsų namas virsta pilimi (nors žiūriu pro langą iš vidaus, bet tuo pat metu galiu regėti savo namus ir iš išorės). Kieme palei pilį laksto trys gyvūnai: rotweileris, dobermanas ir lokys. Jie yra dalis manęs, bet kartu ir nuo manęs atskiri. Dobermanas keistas, nes gali išsitempti toks ilgas, kad kojos lieka vienoje kiemo pusėje, o galva atsiduria už keliasdešimt metrų – prie vartų. Visi trys gyvūnai džiugiai ir draugiškai žvilgčioja į mane ir mintimis sako, jog sudraskys bet ką (išskyrus mane), kas tik pasirodys jų akiratyje. Nenusakomas saugumo jausmas.

Ir tada apima nerimas – o kaip Ramunė? Kaip ji dabar važiuos į ligoninę išsitraukti siūlų? Einančią per kiemą šitie žvėrys ją sudraskys. Girdžiu, kaip rotveileris ir dobermanas šnopoja, atbaidydami nuo pilies tvoros bet kokį gyvį. Baisu.

Stovime abu su Ramune ir žiūrime pro langą. Jai reikia važiuoti, aš (todėl, kad turiu likti su Samueliu Giriumi) negaliu jos palydėti. Tada lokys prieina prie pilies sienos. Žemė šiek tiek nutolsta nuo mūsų lango – suprask, esame aukštai – kažkur pilies bokšte. Lokys ima ilgėti. Jo kojos lieka ant žemės, o kūnas vis tįsta ir tįsta. Galva iškyla iki pat mūsų lango. Gyvūnas žiūri į mus ir mintimis man kažką sako. Nesuprantu. Lokys ima bučiuoti lango rėmą. Net pačepsėdamas – lyg mažas vaikas.

Tada išgirstu, ką jis sako.

– Nebijok, – mintimis kalba man lokys, – aš esu tu, niekam neleisiu skriausti tavo žmonos, bet ji turi ištarti mano vardą.

– Koks gi tas vardas? – klausiu.

– Tu nežinai, nors ir esu tu, – sako lokys, – tau negalima manęs glostyti. Ramunė turi mane paglostyti ir pabučiuoti. Tada sužinos mano vardą.

GRUODŽIO RUDBEKIJOS

Jau trečia diena einant miegoti ir nubudus ryte galvoje vis skamba: rudibekija, rudibekija...

Kas ta rudibekija – tiesiog gražus žodis? Galėtų būti kažkas ruda, pavyzdžiui, į rudmėsę panašus grybas.

Šiandien, 2016 m. gruodžio 6 d., pagaliau prisiminiau, kad rudbekijos (taip, visai ne rudibekijos) yra gėlės – daugiametės, stambiais, plokščiais geltonais žiedlapiais visą vasarą žydinčios darželyje prie mūsų namo.

Ir ką? Ir nieko. Tik reikia pripažinti, kad senstu ir visokie vardai bei pavadinimai galvoje vis dažniau sukasi atsietai nuo to, ką reiškia; chaotiškai, sklerotiškai... 12 valandų ir 17 minučių – už lango stipriai pritemo, vėjas įnirtingai blaško eterį užtvindžiusius stambių snaigių pūkus. Pūga. Sklerozė. Tamsus vidudienis. Sodriai geltonos rudbekijos, kurių dabar norėčiau eiti ieškoti vidury žiemos. Sniegynuose. Šulinio dugne. Miško gelmėje, kur dvylika mėnesių šildosi prie švytinčio laužo.

Sėdžiu virtuvėje prie stalo, ant kurio lopšelyje guli jau beveik dviejų mėnesių sulaukęs mūsų Samuelis Girius; kaire ranka supu lopšį, dešine – spaudau kompiuterio klaviatūrą, rašydamas šiuos žodžius. Liovėsi snigti. Staiga išlindo saulė. Šviesu.

Ir ką? Ir nieko. Gyvenimas įnirtusio vėjo gūšiais pro žėrinčios saulės spindulius lekia į priekį, o aš štai mėginu sugauti tą gyvenimą: rašau – tarsi lipčiau į šulinį, tarsi būčiau kokia našlaitė, viduržiemį ieškanti rudbekijų.

Skambina žmona:

– Jau perrišo žaizdas. Kaip Samuelis? Dar reiktų užvažiuoti į vaistinę. Ar galiu, ar skubėti namo?

Niekur tu neskubėk. Visa, kur mes skubame, savaime atskubės pas mus. Žaizdos, kurias mums gyvenimas perriša, vėl žaizdos; radijas transliuoja Seimo posėdį, kuriame naujoji vyriausybė pristato savo programą; yra žmonių, manančių, kad pasaulyje gali atsirasti tai, ko nebuvo, yra žmonių, manančių, kad iki ateis laikas jiems mirti, bus išrasta nemirtingumo piliulė, yra žmonių, laukiančių Dangaus karalystės, yra įsitikinusių, kad žudo Dievo vardu; dešimt procentų Lietuvos gyventojų norėtų visam laikui emigruoti iš Lietuvos, dar apie dvidešimt procentų rengiasi emigruoti kuriam laikui; kalba, kuria dabar rašau šiuos žodžius, ilgainiui gali tapti naujuoju sanskritu ar dantiraščiais, kurių nebus kam suprasti; sodininkas, sodinantis rudbekijas – daugiamėčius, stambiažiedžius žodžius ir pasakojimus, laiko karpinius, kurie liudija, jog gyvenu; reikia laiko, kad galėčiau papasakoti tai, ką noriu papasakoti; bet kaip tik laiko turiu mažiausia.

Su Samueliu Giriumi ir Brukne (kalytė) einame pasivaikščioti. Minus du, traukia stiprus arktinis vėjas, todėl atrodo šalčiau nei du laipsniai.

Samuelis Girius šiltai apklotas miega vežimėlyje, o aš stumdamas tą vežimėlį čiuožiu: kelias – grynas ledas.

Tuščia. Vasarą čia pilna žmonių (kapstosi daržuose, apgirte voliojasi pakelėse, kažkur eina, skuba, rėkia; bėgioja vaikai),

šunu, paukščių. Dabar – nieko. Tik ledas ir vėjas. Samuelis, išbudintas čaižaus kelio paviršiumi slystančių batų garso, kartkartėmis pro miegus pramerkia vieną akį, bet vėl užsimerkia.

Aš irgi užsimerkiu. Ir einu nieko nematydamas – tarsi miegočiau. Ilgai. Kokias tris minutes.

– Ajajai, – išgirstu ir atsimerkęs matau vyriškį, kuris nežinia iš kur išdygo ir išgąsdintas pribėgusios Bruknės stovi sustingęs kelkraštyje – bijo krustelti.

– Ajajai, – pakartoja žiūrėdamas į mane, suprask: bijau šuns, gal patrauksi.

O aš, apdujęs nuo arktinio vėjo, ledo ir popiečio tingulio, kažkaip prastai orientuojuosi realybėje, todėl vyriškiui taip pat sakau:

– Ajajai.

Jis žiūri į mane nustebęs. Staiga paslystu, beveik pargriūnu, stipriai krestelnu vežimėlį, išgąsdinta Bruknė šoka į šoną... Vyriškis kiek įkabindamas pasileidžia tolyn nuo mūsų. Nubėgdamas dar dairosi per petį. Nematytas, tikriausiai čia daugiau nevaikščios – pavojingais bepročių keliais, gūdžią žiemą.

Ir kai sakau „nematytas“ – visai nejuokauju. Juk per devynerius gyvenimo metus šiame Vilniaus pakraštyje susipažinau su kone visais gyventojais, jų giminaičiais, svečiais... Sutiktojo nepažįstu. O gal tiesiog neatpažįstu. Kaip kad Ramunės neatpažino kai kurie čiabuviai.

Ramunė jau daug metų šitais priemiesčio keliukais vis bėgiojo ir bėgiojo, o puskaimyje tai yra neįprasta. Vieni žmonės ankstų rytą pagirioti dar tik grįžta į savo medines trobeles miegoti, kiti budinasi ir eina ieškoti pagirias lengvinančio gurkšnelio. O Ramunė bėga ir su visais sveikinasi. Jie irgi sveikinasi. Jiems įdomu. Ir pikta, ir pavydu. Kvaila ta Ramunė jiems

atrodo ir užsispyrusi, bet diena po dienos, savaitė po savaitės, mėnesis po mėnesio, metai iš metų – vis savesnė ir savesnė. Kai vakaras vedžiodavome šunį – žmonės pradėjo sveikintis jau iš tolo. Šypsodavo, kalbino lyg seni geri bičiuliai. Pakalbėdavom, pabendraudavom. Bet štai ėmė Ramunė ir pradėjo lauktis Samuelio Giriaus. Nustojo bėgioti. Žmonės sunerimo. Vakare einančius užkalbindavo atsargiau, įtariau, galiausiai viena įsidrašinusi moteris ėmė ir paklausė tiesiai šviesiai:

- O kur pradingo jūsų sesuo?
- Kokia sesuo? – iš pradžių nesuprato Ramunė.
- Nu ta, kur bėgiodavo čia vis rytais.
- Čia aš ir esu; toji pati.

Kai kuriems žmonėms buvo sunku suprasti ir priimti bauginančią realybę: čia toji pati moteris, kuri šitiek bėgiojo, tokią užsispyrusi, tik pyst štai ir liovėsi bėgiojusi. Ne prieš gerą. Bloga lemiantis ženklas. Pradėjo žmonės bijoti, kad nugaiš jų šunys ar patys apsirgs.

Kai Ramunei ėmė didėti pilvas, dauguma lengviau atsiduso. Kai gimė Samuelis Girius ir su vežimėliu visi vaikštinėdavome po kaimą – žmonės mus džiaugsmingai sveikino, – lyg išvengę kokios nelaimės, lyg savo pačių naujagimiui džiaugdami.

Šiandien einu be Ramunės.

Stipriai sirgusios, bet jau sveikstančios. Gydytojai vis mainė antibiotikus, o prieš savaitę operavo – auksinis stafilokokas krūtyje – sodriai geltoni rudbekijų žiedai – auksas, pačiais keisčiausiais pavidalais prasiveržiantis žmogaus gyvenime. *Staphylococcus aureus*. *Rudbeckia maxima*. *Rudbeckia laciniata* – *triloba* – *occidentalis* – *alpicola* – *californica*. Plaukuotoji rudbekija. Žėrinčioji rudbekija. Pilni gimdymo namai rudbekijų. Gydytojų pirštinės, chalatai, kepurėlės, skalpeliai.

Lapkritis yra tamsiausias metų mėnuo. Gruodis – šiek tiek šviesesnis. Todėl, kad gruodį būna sniego. Tikriausiai dar ir todėl, kad mėnesio gale – šventės, laisvos dienos, virsmas į kitus metus.

Prieš septyniolika metų, gruodžio mėnesį po darbų grįžę namo (tada gyvenome šeimyniniame bendrabutyje Saulėtekio alėjoje) radome linksmi besijuokiančią auklę. Sako:

– Medeina šiandien persivertė kūlio. Vieną kartą, antrą, trečią... Aš ir sakau: kaip puikiai tu moki kūlio verstis. O ji man: „Taip. Labai gerai moku – kūlių kursus lankiau.“

Senai bobutei toks mūsų trimetės dukros pasakymas rodės labai juokingas. O po šešerių metų – kai Medeina jau buvo devyneri – gyvenome Naujojoje Vilnioje, Parko gatvėje, dukrą kartais ateidavo prižiūrėti aštuoniasdešimt perkopusi kaimynė Olia. Kartą Olia ir sako Ramunei:

– Žinai, Medeina taip gražiai vartosi kūlio... Grįžau namo ir aš pamėginau persiversti. Pavyko. Tada dar persiverčiau. Buvo labai linksmas.

Taigi gruodis – tuoj versimės kūlio, mieloji amžiną atilsį Olia, mieloji bobute aukle iš Saulėtekio bendrabučio – net jūsų vardo nežinau, buvote tiesiog bobutė auklė – džiaugsmas mūsų dukrai, kuri dabar štai jau baigia devynioliktuosius savo gyvenimo metus, džiaugsmas mums, senstantiems Medeinos tėveliams, kurie dar sugebėjo tapti jaunais tėveliais. Galėtumėt prižiūrėti mūsų naujagimį. Norėtume. Mielai patikėtume jį jums. Bet du kartus į tą pačią upę neišbrisi. Gyvenkite mūsų atmintyje.

Priekabiautojų diena.

Vienas pagavo mane Žvėryne lipantį į automobilį.

– Gal galite paaukoti dešimt centų, – sako, – duonos noriu nusipirkti.

Nužvelgiau įdėmiai. Žmogus net kiek atsitraukė: manė, vošiu į galvą. Bet supratęs, kad tik žiūriu, aprimo.

Apsirengęs švariais rūbais, kalba kultūringai, į benamį visai nepanašus.

– Ką? – perklausiau griežtu tonu (suabejojau, ar teisingai išgirdau prašymą).

– Atsiprašau, gal galėtumėt paaukot dešimt centų, – maloniu (ne pataikaujančiu, ne apsimitinėjančiu, visai ne išmaldos prašytojo) balsu pakartojo jis. – Neturiu ką valgyti.

– Galėčiau, – ėmiau kalbėti mandagiai.

Įkišęs ranką į kišenę sugraibiau (kiek papuolė) geležinių monetų ir atidaviau vyriškiui.

Po pusantros valandos šalia Mažvydo bibliotekos mane vėl užkalbino. Tvarkingai apsirengęs, su dailiai pakirpta barzda, malonaus balso vyriškis.

– Atleiskite, – pasakė, – auginu protiškai atsilikusį sūnų, tikrai labai didelė negalia, gal galite paaukoti mums kelis centus maistui.

Sūnus (?) stovėjo šalia – iškišęs liežuvį, perkreipęs lūpas, galvą užvertęs į šoną, žvairuojančias akis nutaikęs tiesiai į dangų.

Gerai vaidina. Arba tikrai su proto negalia.

Pažiūrėjau griežtai. Vyriškis (tėvas) nuleido akis į žemę.

– Gerai, – pasakiau, – kažką gal dar turiu.

Įkišau ranką į kišenę, iš kurios neseniai daviau pinigų anks-

tesniajam, apčiuopiau ten dar esant geležinių monetų. Ištraukiau. Padaviau.

Jis paėmė. Nusimovė odinę pirštinę (taip – prabangią odinę pirštinę; aš tokių neturiu) ir dėkodamas paėmė pinigus. Prunkštelėjau. Vyriškis kiek sutriko. Staigiai apsisukau ir nepajėgdamas suturėti juoko skubiai nulėkiau savo keliais. Bežiūrint į odinę pirštinę, į galvą šovė kvaila mintis: gal čia kokie Specialiųjų tyrimų tarnybos agentai pasiūsti rinkti iš manęs išmalda, tikrina, rupūžės, ne kitaip. Tada dar pagalvojau, jeigu kada suims, galėsiu drąsiai sakyti:

– O pamenate, kaip jums, apsimetusiems elgetomis, daviau pinigų? A?

Kartą susidūrus su specialiosiomis tarnybomis, net priekabiaujantys elgetos tampa panašūs į slaptuosius agentus. Ajajai, Gintarai, ajajai.

Duok atkirtį su Coldrex.

Arba su koku Prozaku.

Ne, Prozakas jau seniai nebemadingas.

– O tai kieno tas juodas „Jaguaras“ instituto kieme? – klausiu grįžęs namo Ramunės.

Šiandien į Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto (žmonos darbovietė) buhalteriją nuvežiau sūnaus gimimo liudijimą – aikštelėje stovėjo juodas, šviesiu odiniu salonu su medžio imitacijos pagražinimais duralėse „Jaguaras“.

– Taigi Miko Vaicekausko tikriausiai, – sako Ramunė.

– Miko? Labai turtingas?

– Amerikoj stažuotę atliko, po to ir nusipirko.

Cekavas tas Mikas.

Prieš tryliką metų į Ukmergės prospekte esančią „Sosteną“ nuvariau taisyti savo „Renault Laguna“. Palikęs automobilį servise, pro kitas duris įėjau į saloną, kur eksponuojami „Volvo“ ir „Jaguar“ markės automobiliai. Iš karto pribėgo automobilių pardavėjas.

– Gal ieškote naujo automobilio?

– Pats nežinau.

– Vadinasi, ieškote. Prašome, galite apžiūrėti ir išbandyti šį „Volvą“.

– Ne, kam man „Volvas“.

– Ach taip, – nė kiek nesutriko pardavėjas, – kam jums „Volvas“, juk jums daug labiau tiktų „Jaguaras“.

– Na, nežinau...

– Taip taip, nesiginčykite. Jūsų „Renault Laguna“ mes paimsime kaip pradinį įnašą ir be jokių papildomų išlaidų galėsite lizinguotis štai šitą „Jaguarą“.

Pardavėjas mane išsivedė į lauką – prie juodo, šviesiai odiniu salonu „Jaguaro“.

– Tik du šimtai tūkstančių litų. Gal norite išmėginti?

Na, jeigu šitaip siūlo, kodėl gi neišmėginus. Važiuoti – tai dar nereiškia pirkti.

Sėdome abu į automobilį ir išvažiuome.

Ėmė labai keistas jausmas: Ukmergės prospektu važiuavau šešiasdešimties kilometrų (?) per valandą greičiu, bet kažkas – ne taip. Atrodo, kad visi aplinkui važiuoja lyg prisišikę. Taip, būtent taip tada galvojau: kas čia dabar, ko čia visi važiuoja kaip apsišikę? Nardžiau iš antros eismo juostos į pirmąją ir atvirksčiai – visus lenkdamas. Automobilio pardavėjas sėdėjo šalia ir tylėjo lyg būtų vandens į burną prisėmęs.

Išvažiuoju iš Vilniaus. Autostradoje greitį padidinau iki šimto trisdešimt.

Grįžome. Automobilio nepirkau – ne mano kišenei. Pasivažinėjimą su „Jaguaru“ kuriam laikui iš viso užmiršau. Prisiminiau tik po kokių metų, kai bendradarbis (turėjęs šios markės automobilį) vieną dieną į darbą atėjo labai linksmas.

– Ko šiandien toks linksmas? – klausiau.

– Taigi tėvas šposą iškrėtė. Sugedo jo mašina. Paskolinau savo „Jaguarą“. Pasivažinėjo. Grįžęs namo kaip metė raktelį. Daugiau, sako, vaikelį, su tavo „Jaguaru“ nevažinėsiu.

– O tai kas atsitiko?

– Labai, vaikelį, tavo mašinoje greitis jaučiasi.

– Žinai, – tęsė pasakojimą juokdamasis bendradarbis, – nusenęs jau mano tėvas – septyniasdešimt metų – nesupranta, kad ant „Jaguar“ spidometro mylios, o ne kilometrai parašyti. Yra, žinoma, ir kilometrai, bet mažais skaičiukais apačioje. Tėvas žiūrėjo į mylias per valandą rodantį greitį ir po Vilnių važinėjo beveik šimtu kilometrų per valandą. Kur čia nejudi greičio!

Tada juoku prapliupau aš.

– Kas tau čia dabar? – nustebo pašnekovas.

– Nieko tas tavo tėvas nusenęs, prieš metus aš pats šitaip „Jaguaru“ važiuoju ir nesupratau, kodėl visi aplinkui važiuoja lyg į kelnes pridėję; o rupūžė pardavėjas sėdėjo šalia ir tylėjo; matyt, galvojo, kad kvailioju...

Žiovulys žiovuliukas.

Žiūrintį, kaip tu, Samueli, migdydamasis šypsaisi ir žiovauji, mane irgi suima alpinantis miegas.

Ant Samuelio Giriaus lopšio rankenos kabo trys žaisliukai: du minkšti kamuoliukai ir meškiukas. Lieknas toks, aprengtas bavarišku kostiumu – mėlynos kelnės, raudona liemenė, tautinis bavariškas šalikėlis.

Vaikas kalbina tą meškiuką. Ypatingai ryte, kai būna naktį gerai išsimiegojęs, sočiai rytą pavalgęs – paguldome į lopšėlį ir jis šypsodamas, žmonėms dar nesuprantamais garsais šnekina savo bavarišką meškiuką.

Ramunė šį žaislą praminė Jonuku. O aš žiūrėjau žiūrėjau ir nusprendžiau, kad joks čia ne Jonukas. Čia Antanas A. Jonynas. Galantiškas toks, lieknas, o raudona liemenė primena jo mėgstamus nešioti ryškiai raudonus šalikus.

Prilipo meškiukui mano sugalvotas vardas. Todėl dabar ant kūdikio lopšelio rankenos kabo Jonynas. Kūdikis jį kalbina, šypsosi. Gal užaugęs bus menininkas.

Naktis šalta: minus dešimt. Paryčiu atšilo. Ėmė kristi lietus.

– Būkite atsargūs kelyje, – perspėja Lietuvos radijas, – dėl sudėtingų eismo sąlygų sostinėje sutriko viešojo transporto eismas, troleibusai gali vėluoti iki valandos: apledėjo ne tik kelias, bet ir kontaktiniai laidai; šalinami avarijos padariniai.

Ramunė važiuoja į ligoninę persirišti žaizdų. Raginu, kad būtų atsargi. Ji nekreipia dėmesio. Samuelis Girius ramiai miega lopšelyje ant virtuvės stalo. Girdžiu, kaip lietvamzdžiuose kapsi vanduo.

Ramunė ilgai negrįžta.

Nubudęs kūdikėlis nusprendė stipriai verkti.

Nešiojau, kalbinau, raminau, keičiau sauskelnes, prausiau. Šį kartą niekas nepadedo – reikia valgyti.

Ajajai, mamyte, kur tu su savo pieneliu?

Gydytojas užtruko operacinėje, sėdžiu ir laukiu, – rašo Ramunė žinutę. O aš laukti nebegaliu. Pagaminu mišinuko kūdikiams maitinti ir pasiėmęs švirkštą maitinu sūnelį. Taip, švirkštą, kad nepriprastų prie čiulptuko ir neatprastų nuo krūties (per visas žmonos ligas ir operacijas pavyko vaiką maitinti krūtimi; kietą ta Ramunė, atkakli; aš jau daugybę kartų būčiau resignavęs).

Švirkštu maitinti kūdikėlį nėra paprasta. Iš pradžių dalis mišinuko iš burnytės bėga lauk, bet ilgainiui įsigudrinu: maisytą į burnytę pataikau išvirkšti kaip tik tuo metu, kai vaikas nori ryti. Vargais negalais sumaitinu aštuoniasdešimt gramų. Samuelis šypsosi. Aš – irgi. Dabar, mamyte, gali neskubėti. Pabūk dar toje savo ligoninėje.

Guldau vaiką į lopšį. Laimingas, kad gavo pavalgyti, ima migdytis.

Prieinu prie visą veiksma įdėmiai sekusios Bruknės.

– Verkė vaikutis, – sakau.

Ji linksi galva lyg suprastų mano žodžius.

– Gerai, kad bent tu neverki, – priduriu.

Lyja. Tirpsta sniegas. Pamažu tirpsta ir ledas.

Prie namų vis dar labai slidu. Iš ligoninės grįžusi Ramunė eina lėtai, įsikibusi į terasos turėklą. Per radiją kalba naujai iškeptas premjeras Saulius Skvernelis ir senų seniausiai finansų ministrės kadenciją baigusi Ingrida Šimonytė. Abu konstatuoja, kad kitų metų valstybės biudžete tikrai bus rasta keturiasdešimt penki milijonai eurų, reikalingų krizės metu nurėžtoms pensijoms kompensuoti.

Pensininkai tikriausiai džiaugiasi, o man truputį neramu, kad iš to džiaugsmo jie neužsimirštų ant ypatingai slidžių šios

dienos šaligatvių. Pargriūsi, žmogau, šitoje slidumynėje ir nebesulauksi žadėtos kompensacijos.

Įdomu, ar S. Skvernelis ir I. Šimonytė, kalkuliuodami būsimus milijonus, įskaičiuoja ir tikėtinas netektis, tiksliau – nuobiras. Kitų metų nebesulauksiančių pensininkų nuobiras. Žiūrėk, ir neprireiks visų keturiasdešimt penkių milijonų, užteks ir trisdešimt penkių.

Štai prie ko priveda sėdėjimas namuose – prie naujų knygų rašymo! Be darbo žmogus juk nebūsi. O vaiką auginti – ne darbas?

Ir vaiką auginti, ir knygą rašyti yra darbas ne darbas.

Būtinybė? Džiaugsmas? Mėginimas įprasminti save? Palikti pėdsaką?

Tau, Samueli Giriau, tebūna ši prasidedanti knyga. Aukite kartu. O man gal Dievas duos jėgų abu jus augintinėti: patin-giniauti, paauginti, parašinėti.

Medeina Ramunei:

– Kai tėtis pradeda ant manęs rėkti, tai aš užrėkiu ant viršaus – ir viskas baigiasi.

Ramunė man:

– Ji tavo dukra, ji geriausiai iš visų gali tave suvaldyti ir išsireikalauti, ko nori.

– O šitie tavo kepti varškėčiai man atrodo dar žali, – sakau Ramunei.

– Nori ginčytis? – juokiasi ji.

Pojūčių teatro spektaklis „Pirmapradis“.

Žiūrovų nėra – visi esame dalyviai.

Aštuoniems iš mūsų (keturiems vyrams ir keturioms moterims) užriša akis, kiti liekame atsimerkę.

Einame Nacionalinio dramos teatro koridoriais, iš šalto vandens prileistos vonios pagriebiame po akmenuką, susėdę prie ilgo stalo ridename obuolius.

Paskui aktoriai lenda po staltiesėmis, raitosi ir šliaužia, vėliau staltieses numeta lauk ir irdamiesi kojomis slysta per stalą – mes liečiame juos, jie liečia mus; kiti lenda po stalu ir čiupinėja mums kojas; tada mes lipame ant stalo ir kaukšėdami einame ilgu (apie dvidešimt penki metrai) jo paviršiumi.

Garsai, kvapai, lytėjimas, pirmapradžiai instinktai, archetipai...

Dalyvaudamas šitame pojūčių spektaklyje kažkodėl labiausiai prisimenu studentavimo filologijos fakultete metus; o kai nuveda į rūšį ir liepia užsimerkti, sėdžiu sau ramiai aklinoje tamsoje, klausau aktorių šnabždėjimo į vieną, paskui į kitą mano ausį, uodžiu paskleistą smilkalų ir kvepalų aromatą; nejučiomis prisimenu kalėjimą, imu šypsotis ir iki pat spektaklio pabaigos lieku žiauriai nutolęs nuo pojūčius ir instinktus dirbtinai mėginančių sužadinti bei susižadinti snobų; juodas, riau-mojantis, prie normalių pasaulio neleidžiantis man priprasti žvėris sėlina sielos teatro koridoriais; yra patirtys, išmetusios mane už visuomenės borto; už padorumo, sąmonės normų ir apibrėžimų; šito manęs geriau nesusitikti. Ne tik jums. Man pačiam – taip pat.

Antra diena lyja. Nutirpo sniegas ir slidusis ledas.

Vairuoju automobilį, klausau radijo. Ekonomistas komentuoja krizės metu sumažintų pensijų kompensavimą. Statistika, pasirodo, štai kokია: per keletą metų numirė šimtas šešiasdešimt septyni tūkstančiai pensininkų, kuriems nieko kompensuoti veikiausiai jau neberekės.

– Kur dėsitate trisdešimt penkis eurus gruodžio mėnesį jums išmokamos kompensacijos? – klausia žurnalistė senos moters.

Senolė iš pradžių netenka žado, žiobčioja, stena.

– Tai jau tikrai rasiu, kur padėti, kas čia per klausimas, – rėžia atgavusi žadą.

Priekyje mano automobilio, sudarydamas didžiulę transporto grūstį, iš lėto juda kaušinis ekskavatorius.

Kantriai važiuoju iš paskos – į polikliniką einančio pensininko greičiu.

Lietus tyška ant automobilio stiklų. Valytuvai valo priekinį langą. Laikas valo pensininkus.

Užsimerkiu ir paspaudžiu akceleratoriaus pedalą. Mašina cypdama šoka iš vietos. Veikiausiai tai turėtų reikšti, kad gyvenu; ir kad bet kurią akimirką galiu būti nutrintas nuo laiko stiklo; iš vienos stiklo pusės persikelti į kitą.

Griauti, kasti, statyti, užkasti, važiuoti, atkasti, iširti, suprasiti, išplėsti iš laiko, apžiūrėti, įvertinti, aprašyti, gražinti į tėkmę.

Atsimerkiu upės dugne. Laikas plauksto plinkančios mano galvos plaukus. Tiršta yra pasaulyje. Laikas užsikemša, nepajėgdamas išplauti pasaulio tirščių. Akimirką visa, kas buvo mano gyvenime ir dar tik bus, aiškiai stoja prieš akis.

Vieną tirštą, plinkančios mano galvos plaukus raunančią akimirką.